

Колода А. А.,
слідчий слідчого управління
Головного управління Національної поліції у м. Києві;
аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Академії адвокатури України

ПОМИЛКА СЛІДЧОГО ПРИ ВИКОНАННІ ПОСТАНОВИ ПРО ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ НА ІНШІЙ ТЕРИТОРІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню правових аспектів допущення слідчим помилок під час виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території. Досліджена законодавча регламентація проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, наголошено на проблемах під час виконання такої постанови, а саме: ігнорування слідчим положень постанови, відсутність реального механізму притягнення до юридичної відповідальності за невиконання, або неналежне виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Досліджені помилки слідчого під час проведення допиту свідка та потерпілого, що тягне за собою необхідність в проведенні додаткових слідчих дій. Даний факт інколи спричиняє певні труднощі, що в кінцевому випадку тягне за собою необхідність в проведенні слідчих (розшукових) дій на іншій території.

В статті вказується про відсутність в кримінальному процесуальному законодавстві правового механізму притягнення слідчого органу досудового розслідування до юридичної відповідальності за невиконання або неналежне виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, що не може сприяти ефективному виконання всіх положень постанови.

В контексті проблематики виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території висвітлено значний рівень навантаження на слідчого органу досудового розслідування Національної поліції України, який є найчисельнішим органом досудового розслідування серед всіх інших правоохоронних органів України.

Запропоновано внести зміни та доповнення до положень ч. 6 ст. 218 КПК України і встановити чіткий контроль за виконанням постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території і покласти на начальника органу досудового розслідування персональну відповідальність за швидкість і повноту виконання слідчим такої постанови.

Ключові слова: начальник органу досудового розслідування, помилка, слідчий, орган досудового розслідування, постанова про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, внутрішньо відомчий контроль.

Постановка проблеми. З прийняттям КПК України в 2012 році значним чином загострилася проблематика допущення слідчим органу досудового розслідування помилок, в тому числі, і під час виконання положень постанови слідчого про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, що негативно впливає на законні права та інтереси, як учасни-

ків кримінального провадження, так і на імідж правової держави в цілому.

Законодавцем закріплено правові механізми судового контролю, прокурорського нагляду, внутрішньо відомчого контролю та контролю зі сторони захисника за процесуальною діяльністю слідчого, що в кінцевому випадку повинно забезпечити підвищення якості досудового розслідування, в тому числі й під час виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Окрема увага під час розкриття теми статті буде приділена внутрішньо відомчому контролю, який де-факто має необмежені повноваження над слідчим, що призводить до того, що саме уповноважені особи внутрішньо відомчого контролю в ручному режимі керують за процесуальним «сценарієм» досудового розслідування.

Однак, виходячи із правозастосовної практики, ефективність внутрішньо відомчого контролю має досить низький рівень на стадії виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, що нівелює саму ідею законодавця щодо належного функціонування даного правового інституту.

Актуальність теми. Враховуючи кризові явища, бойові дії, інші несприятливі наслідки на території України, другого дихання набуває інститут проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, що повинно забезпечити досудове розслідування від несприятливих факторів затягування строків досудового розслідування, оперативність під час проведення слідчої (розшукової) дії тощо.

Правові проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території в кримінальному провадженні досліджували науковці О.В. Баулін, В.Д. Берназ, В.Г. Гончаренко, В.П. Даневський, Н.С. Карпов, В.О. Карлеба, М.І. Кулагін, В.Г. Кравченко, П.В. Лементя, А.О. Ляш, Г.М. Мамка, В.Т. Нор, А.Д. Назаров, В.В. Назаров, Б.В. Романюк, С.В. Слинко, С.М. Смоков, О.М. Скрябін, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та ін.

Досліджувана тема розглядалася та досліджувалася вище вказаними науковцями, однак останні не впровадили практичного врегулювання вищевказаних неузгодженостей, що призводить до допущення слідчим помилок під час виконання положень постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Метою статті є аналіз наукових позицій правників кримінального процесуального права, які досліджували проблеми функціонування правового інституту виконання

слідчих (розшукових) дій на підставі постанови на стадії досудового розслідування, пошук шляхів вирішення і визначення механізмів підвищення ефективності та дієвості проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Завданням статті є висвітлення проблеми недосконалості правового інституту проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території в кримінальному провадженні.

Об'єктом дослідження статті є юридична природа функціонування правового інституту проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Предметом статті є теоретичні та практичні аспекти, які впливають на дієвість виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

При написанні статті використовувалися наступні методи: аналізу, синтезу, дедукції, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Досудове розслідування існує з метою встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення та акумулювання доказової бази відносно підозрюваного з подальшим направленням матеріалів кримінального провадження до суду і притягнення до кримінальної відповідальності винуватої особи.

Із правозастосовної практики наявні випадки, при яких свідок кримінального правопорушення недопитаний або неналежним чином допитаний, що спричиняє необхідність у відібранні первинних або додаткових показів у останнього.

Така ж ситуація, тільки по відношенню до потерпілого. Наявні випадки, коли в протоколі допиту потерпілого відсутні всі необхідні обставини кримінального правопорушення, що призводить до необхідності проведення додаткового допиту.

Окрім якості отриманих показів наявні випадки, за яких особу взагалі не визнано потерпілим, тобто, не відібрано від останнього відповідну заяву про визнання особи потерпілим та / або не залучено його до кримінального провадження у відповідному процесуальному статусі, не вручена пам'ятка про процесуальні права та обов'язки потерпілого, що є грубою помилкою слідчого органу досудового розслідування в розумінні положень Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК України).

За таких умов слідчому необхідно направитися особисто в ті адміністративно-територіальні одиниці, в яких знаходяться особи, які мають важливе процесуальне значення для досудового розслідування і провести необхідний обсяг слідчих (розшукових) дій, або направити до відповідного органу досудового розслідування на території обслуговування якого перебуває особа, яка має процесуальне значення для досудового розслідування, постанову про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території (надалі – «постанова»).

Для прикладу, можна вказати про слідче управління Служби безпеки України у м. Києві та Київській області територіальна юрисдикція якого розповсюджується відповідно на м. Київ та населені пункти Київської області і у випадку необхідності проведення допиту свідка, потерпілого, проведення слідчого експерименту, огляду місця події тощо, і за умови об'єктивної неможливості прибути слідчому для проведення вище вказаних слідчих (процесуальних) дій виникає нагальна необхідність в залученні до проведення вище вказаних слідчих дій слідчого іншого слідчого управління Служби безпеки України (надалі – «СБУ») на території якого фактично перебуває свідок, потерпілий або об'єкт, який необхідно оглянути в рамках огляду місця події тощо.

Вище вказаний «процесуальний маневр» передбачений ч. 6 ст. 218 КПК України, в якому передбачено, що слідчий, прокурор має право провадити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, або своєю постановою доручити їх проведення такому органу досудового розслідування, який зобов'язаний її виконати [1].

Дане положення є юридичною «панацеєю», однак, чи функціонує належним чином правовий механізм проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування? Чи допускаються помилки слідчим органу досудового розслідування, який отримав для виконання на поштову адресу дану постанову?

Розглядаючи зміст постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території, то вона має стандартні складові елементи будь-якої типової постанови уповноваженої особи в розумінні КПК України.

Так, відповідно до ч. 5 ст. 110 КПК України постанова слідчого, дільничного, прокурора складається з: 1) вступної частини, яка повинна містити відомості про: місце і час прийняття постанови; прізвище, ім'я, по батькові, посаду особи, яка прийняла постанову; 2) мотивувальної частини, яка повинна містити відомості про: зміст обставин, які є підставами для прийняття постанови; мотиви прийняття постанови, їх обґрунтування та посилання на положення цього Кодексу; 3) резолютивної частини, яка повинна містити відомості про: зміст прийнятого процесуального рішення; місце та час (строки) його виконання; особу, якій належить виконати постанову; можливість та порядок оскарження постанови [1].

Однак, деякі особливості в постанові все ж таки є. Так, доручаючи проведення виконання такої постанови слідчий має право зобов'язати слідчого іншого органу досудового розслідування допитати свідка та/або потерпілого про обставини, які зазначені в мотивувальній частині постанови, тобто про обставини вчинення кримінального правопорушення і зобов'язати слідчого в протоколі допиту свідка та / або потерпілого задати той перелік запитань, які перелічені в резолютивній частині вище вказаної постанови.

Однак, виходячи із правозастосовної практики наявні випадки за яких виконання постанови стає малоефективним з наступних причин.

Наявна ціла низка помилок слідчого, яка допускається слідчим іншого органу досудового розслідування на якого розписує виконання такої постанови начальник слідчого управління, слідчого відділу або слідчого відділення органу досудового розслідування.

Враховуючи значний рівень завантаження слідчого органу досудового розслідування, перш за все мова ведеться про слідчого районного управління, територіального відділу Національної поліції України (надалі – «НПУ»), на яких частіше за все розписують виконання даних постанов, слідчий з об'єктивних причин, іноді, не в змозі оперативно та швидко виконати всі положення даної постанови.

В підтвердження завантаженості слідчого НПУ слід вказати позицію Заступника Голови Національної поліції України, начальника Головного слідчого управління НПУ М.С. Цуцкі-рідзе, який зазначив, що у мегаполісах один слідчий поліції розслідує 300 кримінальних проваджень [2].

300 кримінальних проваджень на кожного слідчого, добові чергування у складі слідчо-оперативної групи, залучення слідчого до забезпечення охорони громадського порядку тощо об'єктивно не може забезпечити ефективність досудового розслідування і, в тому числі, виконання вище вказаних постанов.

Дійсно, значний рівень завантаженості є визначальним під час виконання постанови слідчим, якому доручають виконання останньої, що в кінцевому результаті провокує допущення слідчим помилок.

Погоджуємося з Г. Тюрнім, який вказав, що законодавець завдав слідчій діяльності суттєвої шкоди, а точніше, майже паралізував її повністю. За наявності необмеженої кількості кримінальних правопорушень, які щоденно передаються слідчому, цей владний суб'єкт досудового розслідування вже не може просто орієнтуватися в них у зв'язку з чим якість досудового розслідування не лише знижується, а стрімко падає до нуля [3, с. 14–19].

Так, непоодинокі випадки, коли слідчий формально відноситься до виконання такої постанови. Формалізм слідчого проявляється в тому, що грубим чином ігноруються строки виконання постанови слідчого, іноді дана постанова без виконання знаходиться в службовому кабінеті слідчого, якому доручили виконання вище вказаної постанови, що ніяк не може сприяти принципу розумності строків досудового розслідування.

Окрім цього, наявні випадки, коли слідчий під час допиту свідка та / або потерпілого не виконує належним чином всі пункти постанови, а саме: не задає в протоколі допиту той перелік запитань, який передбачений в останній. Допит зводиться до формального опитування або вільної розповіді свідка та / або потерпілого, які досить часто зводяться до поверхневого опису обставин, без уточнення і конкретизації вузлових обставин, що ніяк не може сприяти ефективному дотриманню принципів КПК України.

Формальний та поверхневий підхід до виконання слідчим постанови тягне за собою ініціювання та направлення додаткової постанови до органу досудового розслідування територіальна юрисдикція якого поширюється на необхідний населений пункт в якому знаходиться особа, яка має процесуальний інтерес для досудового розслідування.

Непоодинокі випадки, коли виконуючи додаткову постанову слідчий вдруге формально виконує положення останньої, що призводить до негативних процесуальних наслідків.

В контексті вище вказаного, виникає закономірне питання стосовно юридичної можливості притягнення даного слідчого до відповідальності.

Проводячи більш детальне дослідження ч. 6 ст. 218 КПК України наявне словосполучення: «...який зобов'язаний її виконати». Тобто, слідчий, на якого розписали виконати дану постанову, виходячи з вище вказаної статті, зобов'язаний виконати дану постанову, однак, даним положенням або підзаконними нормативно-правовими актами не передбачена відповідальність за невиконання, або неналежне виконання цієї постанови.

Відсутність правового механізму притягнення слідчого до юридичної відповідальності за невиконання або неналежне виконання вище вказаної постанови тягне за собою систематичну неефективність функціонування правового інституту проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Виникає закономірне питання щодо необхідності пошуку правових механізмів підвищення якості виконання постанови про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території.

Вважаємо, що виконання такої постанови стане більш дієвим та ефективним за умови, якщо слідчий, який є ініціатором створення та направлення даної постанови іншому органу досудового розслідування, за ознакою територіальної належності, буде направляти її, наприклад, не Бучанському районному управлінню поліції ГУНП у Київській області, а напряму, тобто, до слідчого управління ГУНП у Київській області, який в подальшому здійснить перенаправлення даної постанови підзвітному органу досудового розслідування.

Дана тактика слідчого, який є ініціатором постанови, буде мати більше шансів дієвості та виконання всіх пунктів постанови та в строк, який передбачений останньою.

Направляючи постанову про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території на поштову адресу органу досудового розслідування обласного значення з подальшим переадресацією слідчим управлінням на територіальний підзвітний орган досудового розслідування, слідчий, який є ініціатором вище вказаної постанови, де-факто, заручається підтримкою уповноваженої особи слідчого управління, який ставить резолюцію на таку постанову.

Під вище вказаною уповноваженою особою, в контексті даної статті, слід розуміти начальника слідчого управління, слідчого відділу та слідчого відділення, які складають собою ієрархічну імперативну вертикаль, що іменується, як внутрішньо відомчий контроль.

Основною метою функціонування інституту внутрішньо відомчого контролю є всеповно, об'єктивно та неупереджено проводити контроль за проведенням слідчих (розшукових) дій і активними діями попереджати ймовірність допущення слідчим органу досудового розслідування відповідних помилок під час проведення, як окремих дій, так і при проведенні досудового розслідування в цілому.

Впевнені в тому, що саме внутрішньовідомчий контроль в особі начальника слідчого управління, слідчого відділу, відділення за швидкістю та якістю виконання постанови є запорукою швидкого, повного та всебічного виконання всіх пунктів постанови.

У зв'язку з цим, вбачається за необхідне внести зміни та доповнення до ч. 6 ст. 218 КПК України в наступній редакції: «слідчий, прокурор має право провадити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, або своєю постановою доручити їх проведення такому органу досудового розслідування, який зобов'язаний її виконати, контроль за виконанням якої покласти на начальника органу досудового розслідування, який несе персональну відповідальність за швидкість і якість виконання такої постанови».

Висновки. Правовий інститут проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території буде мати позитивний результат діяльності виключно за умови, коли за слідчим, якому доручили виконувати постанову про проведення слідчих (розшукових) дій на іншій території буде здійснюватися контроль зі сторони начальника слідчого управління, слідчого відділу або слідчого відділення, які будуть нести персональну відповідальність за якість та швидкість її виконання.

У зв'язку з цим є необхідність внесення змін та доповнень до положень ч. 6 ст. 218 КПК України.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 12.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (Дата звернення 11.12.2022).
2. У мегаполісах один слідчий поліції розслідує 300 кримінальних проваджень – Максим Цуцкірідзе. URL: https://mvs.gov.ua/uk/presscenter/news/U_megapolisah_odin_slidchiy_policii_rozslidu_300_kriminalnih_provadzen_Maksim_Cuckiridze_20954
3. Тюрін Г. Процесуальне керівництво досудового розслідування: шляхи вдосконалення. *Вісник прокуратури*. 2013. № 11. С. 14–19.

Koloda A. An investigator's mistake in the execution of a resolution on conducting investigative (search) actions in another territory

Summary. The article is devoted to the study of the legal aspects of making mistakes by investigators during the implementation of the resolution on conducting investigative (search) actions in another territory. The studied legislative regulation of conducting investigative (search) actions in another territory, highlighted the problems during the implementation of such a resolution, namely: ignoring the provisions of the resolution by the investigator, the absence of a real mechanism of bringing legal responsibility for non-compliance, or improper implementation of the resolution on conducting investigative (search) actions in another territory. Investigated mistakes of the investigator during the interrogation of the witness and the victim, which entails the need to conduct additional investigative actions. This fact sometimes causes

certain difficulties, which ultimately entails the need to conduct investigative (search) actions in another territory.

The article points out the lack of a legal mechanism in the criminal procedural legislation to bring the investigative body of the pre-trial investigation to legal responsibility for non-execution or improper execution of the resolution on conducting investigative (search) actions in another territory, which cannot contribute to the effective implementation of all the provisions of the resolution.

In the context of the issue of the implementation of the resolution on conducting investigative (search) actions in another territory, the significant level of workload on the investigative body of the pre-trial investigation of the National Police of Ukraine, which is the most numerous pre-trial investigation body among all other law enforcement agencies of Ukraine, is highlighted.

It is proposed to introduce changes and additions to the provisions of Part 6 of Art. 218 of the Criminal Procedure Code of Ukraine and to establish a clear control over the implementation of the resolution on conducting investigative (search) actions in another territory and to place on the head of the pre-trial investigation body personal responsibility for the speed and completeness of the investigator's implementation of such a resolution.

Key words: head of the pre-trial investigation body, error, investigator, pre-trial investigation body, resolution on conducting investigative (search) actions in another territory, internal departmental control.